

«ԵՐԵՎԱՆԻ ԼԵՈՅԻ ԱՆՎԱՆ Հ.65 ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Առարկա Երաժշտություն

Մասնակից Հերմինե Եղիազարյան

Ղեկավար Հռիփսիմե Խրիմյան

Թեմա «Արվեստի դերն ու նշանակությունը որպես սովորողների դաստիարակչական համակարգի բարելավման ստեղծագործական ունակությունների բարելավման միջոց»

2022թ.

Բովանդակություն

Ներածություն-----	3
Արվեստը ժամանակակից սոցիալ-մշակութային կրթական գործընթացում-----	4
Արվեստի գործառույթներ.-----	7
Եզրակացություն-----	15
Գրականության ցանկ-----	16

Ներածություն

Արվեստը բոլոր ժամանակներում իր կարևոր դերն ու նշանակությունը ունի, ինչը մեծապես նպաստում է մարդու զարգացման, ինքնակատարելագործման և գեղագիտական ճաշակի ձևավորման վրա: Նոր կրթական չափորոշիչներին անցնելով հայրենական մանկավարժական պրակտիկայում առաջացած շրջադարձը համընկավ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտում բեկման հետ, որը վերափոխեց աշխարհը և տեղիք տվեց դասական կառուցվածքի վերափոխմանը: Արձագանքելով ժամանակի մարտահրավերներին՝ ժամանակակից լիբերալ արվեստների կրթությունը կառուցում է սկզբունքորեն նոր ռազմավարություններ՝ կապված կրթական չափորոշիչների ձևավորման և իրականացման հետ, առաջարկում է նպատակին հասնելու տարբեր ուղիներ, մշակում արդյունքների գնահատման համակարգ և տեսական և փոխկապակցման սխեման:

Արվեստի ստեղծագործության «մատչելիության» պատրանքը, հաշվի առնելով ժամանակակից հաղորդակցման միջոցները և վերարտադրման տեխնիկական հնարավորությունները, չպետք է ազդի բնօրինակի, եզակի ստեղծագործության նկատմամբ վերաբերմունքի վրա, հետևաբար, նման նշանակություն այս համատեքստում ձեռք է բերվում աշխատանքի վրա: ցուցահանդես թանգարանում կամ պատկերասրահում:

Արվեստը ժամանակակից սոցիալ-մշակութային կրթական գործընթացում

Սինթեզի վրա հիմնված ժամանակակից հումանիտար գիտելիքների ինտեգրատիվ բնույթը տարբեր մոտեցումներ երևույթների վերլուծությանը, մի շարք առարկաների դասավանդման մեթոդների մշակման նոր հնարավորություններ է առաջացնում:

Գեղարվեստական կրթության ավանդույթներն իրենց սկզբից ուսուցման հիմնարար մեթոդ էին համարում նկարագրությունն ու վերլուծությունը: Առաջին ուսումնական ժրագրերը, որոնք ձևավորվել են 1936 թվականին, ենթադրում էին ֆորմալ և համեմատական վերլուծության մեթոդների լայն կիրառում տարբեր շրջանների, ժամանակաշրջանների և ոճերի հուշարձանների, արվեստի տարբեր տեսակների և ժանրերի, ներառյալ ժամանակակից ստեղծագործությունների հետ աշխատելիս: Նման կրթական մեթոդը ենթադրում է վերլուծության օբյեկտի խնդրի լուծում, նյութի ընտրության սկզբունքը, որը գիտակցված է և պայմանավորված է դասավանդման նպատակներով, վերլուծության և նկարագրության ընկալում որպես հաջորդական փուլեր՝ հասկանալու և մեկնաբանելու ճանապարհին: Այս մոտեցման կիրառման շրջանակը, որը պահանջում է ուսուցիչից և աշակերտից պատասխանատու կերպով հասկանալ բնագրի իմաստը, ձգտել ընդլայնել գիտական մոտեցումների շրջանակը, անկախություն՝ հենվելով կրթության ժամանակակից ինտերակտիվ տեխնոլոգիաների և վերլուծության միջոցից ինքնար մեթոդների վրա, ընդգրկում է ավանդական և ժողովրդական արվեստի ոլորտին առնչվող երևույթներ, որն այժմ իր որոշակի տեղը զբաղեցնում է բարձրագույն կրթական համակարգում: Դասական արվեստը հնագույն ժամանակներից համարվել է և՛ տեսական, և՛ արվեստագետի վերապատրաստման հիմքը, սակայն արվեստի պատմության մանկավարժական պրակտիկայում ժողովրդական արվեստի գիտական զարգացմանը դիմելը ժամանակակից երևույթ է, որը պահանջում է մեթոդաբանության ըմբռնում և զարգացում: Հավելենք, որ արվեստը որպես արհեստ և «ճշգրիտ գիտություն» ըմբռնումը Լեոնարդո դա Վինչիի ժամանակներից ընկալվել է որպես ամենաարդյունավետ այլընտրանքը գեղարվեստական և տեսական կրթության ֆենոմենի ուսուցման և ըմբռնման գործընթացում. «Նկարչությունը գիտություն է և բնության օրինական դուստր» գաղափարը մնում է ավանդական մոտեցում բազմաթիվ արվեստների ակադեմիաներում, որտեղ զարգացել են դեկորատիվ և կիրառական արվեստները և ուսումնասիրվել ժողովրդականը:

Ժամանակակից կրթությունը կենտրոնացած է նաև հեռավար ուսուցման մեթոդների վրա, որտեղ տեսության և պրակտիկայի փոխհարաբերության խնդիրը պետք է լուծվի գործնական առաջադրանքների, ինտերակտիվ մոտեցումների և ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի նոր մեթոդների մշակման միջոցով: Անկասկած, Հեռավար ուսուցում ընդլայնում է հնարավորությունները, սակայն անհրաժեշտ է լավ մտածված կազմակերպչական սխեման, շատ բարդ տեխնիկական և մեթոդական աջակցություն: Ստեղծագործական գործնական առաջադրանքները կարող են լուծվել ինչպես ճարտարապետության, այնպես էլ վիզուալ և դեկորատիվ արվեստում ոճի ուսումնասիրության խնդիրների համատեքստում:

Այսպիսով, արվեստի պատմության կրթությունը XXI դ. անխուսափելիորեն պահանջում է ներառել բարդ միջառարկայական կառուցվածքում միայն սոցիալ-հումանիտար ուղղվածության առարկաների հետ փոխգործակցության մեջ՝ հղում կատարելով հարակից առարկաներին (և, հնարավոր է, ճշգրիտ և բնական գիտություններ), այն ձեռք է բերում արդիականություն և երևույթի լիարժեք ըմբռնում: Միջառարկայական մոտեցումները թույլ են տալիս ընդլայնել մեթոդաբանական բազան, փոխել տեսանկյունը, ընդլայնել ուսումնասիրության առարկան և առարկան, վերափոխել ստեղծագործության հետ աշխատելու սկզբունքները: Արվեստի պատմության մանկավարժական պրակտիկայում անհրաժեշտ է ակտիվացնել սովորողի անհատական աշխատանքը, մրցակցային սկզբունքի կիրառումը (օլիմպիադա), իրավահաջորդության համակարգը (դպրոցից, որտեղ անհրաժեշտ է պահպանել և ընդլայնել դասընթացի ընթացքը. «Համաշխարհային գեղարվեստական մշակույթը» դեպի համալսարան՝ բակալավրիատից մինչև մագիստրատուրա և ասպիրանտուրա): Ավելի մեծ ուշադրություն պետք է դարձնել շնորհալի դպրոցականների և ուսանողների հետ աշխատանքին: Արվեստի պատմության դասավանդման ժամանակ հնարավոր է ընդլայնել առարկաների մեթոդական բազան, ներգրավել ավելի լայն նյութեր, ներդնել գործնական դասընթացներ, նոր տեսակի պրակտիկա ուսանողների համար (և, հնարավոր է, մասնագիտություններ), մոդուլային մոտեցում, երկրորդ բարձրագույն տարբեր ձևերի ներդրում: կրթություն, ներառյալ լրացուցիչ (խորացված ուսուցում), հեռավար ծրագրերի մշակում, ուղղությունների և պրոֆիլների ընդլայնում (ներառյալ, հնարավոր է, կիրառական բակալավրի կոչում):

Արվեստը ստեղծագործության ձև է, զգայական և արտահայտիչ միջոցներով (ձայն, մարմնի պլաստիկություն, գծանկար, գույն, լույս, բնական նյութն այլն): Առաջանալով կոնկրետ առարկայի ստեղծագործության արդյունքում՝ արվեստի գործը ձեռք է բերում տրանսանձնային բնույթ: Արվեստի ստեղծագործության բովանդակության և ձևի հատկությունները, ինչպես նաև դրա ընկալման ձևը ցույց են տալիս ոչ միայն ստեղծագործողի մտավոր ինքնատիպությունը, այլև բնութագրում է կոլեկտիվ ձևերփորձառություններ, իր դարաշրջանի մշակույթին բնորոշ մտածողության ուղղություն: Արվեստը միջոց է ստեղծագործական զարգացումն անհատականության ուղղում: Արվեստն իր բնույթով հակադրվում է անկազմակերպությանը և քաոսին, այստեղից էլ նրա հիմնական միտումը՝ օգնել մարդուն ներդաշնակեցնել ինչպես իրեն, այնպես էլ աշխարհը, ընդ որում՝ ներդաշնակեցնելով մարդու մեջ բնականն ու սոցիալականը: Արվեստը միտված է բացահայտելու մարդու ստեղծագործական հնարավորությունները, առաջարկում է աշխարհը հասկանալու նոր փորձ, ձգտելով սահրել, արթնացնել առօրյա գիտակցությունը: Արվեստի միջոցով մարդն ընդլայնում է սեփական փորձը և միանում ողջ մարդկության փորձին: Սոցիալական փորձի շրջանակներում արվեստը թույլ է տալիս մարդուն գտնել իրեն որպես բացառիկ անհատ՝ անցնելով ինքնափորձարկումներ, հոգևոր և բարոյական ինքնաքննություն: Արվեստը որպես անձի ինքնաիրացման հատուկ յուրահատուկ պատկեր, գործում է որպես անհատականության ձևավորման ձև: Արվեստը զգալիորեն բարձրացնում է մարդու ինքնագիտակցության մակարդակը, ուրվագծում նրա աշխարհի տեսլականը և բարոյական ընտրությունը, ինչը նպաստում է անհատի հոգևոր, ստեղծագործական, բարոյական զարգացմանը: Արվեստը մեր գիտակցությանը տալիս է գեղարվեստական կերպար ազատ, առանց բռնության: Այն սովորեցնում է ճշմարտություն և բարություն գեղեցկության և գեղեցկության միջոցով - ճշմարտության և բարության միջոցով: Արվեստի նպատակը մարդու ներաշխարհի խորը բացահայտումն ու գեղարվեստական արտացոլումն է, որի արդյունքում իրականացվում է նրա բարոյական և գեղագիտական կատարելագործումը: Արվեստը սոցիալական գիտակցության և մարդկային գործունեության հատուկ ձև է, որն իրականության արտացոլումն է գեղարվեստական պատկերների մեջ, աշխարհի գեղագիտական յուրացման կարևորագույն ուղիներից մեկը: Արվեստը իրականության անուղղակի արտացոլումն է՝ օգտագործելով կոնկրետ լեզու: Ամբողջ աշխարհը արվեստի առարկա է: Հասարակական կյանքն ու բնությունը, ցանկացած իրադարձություն և երևույթ, մարդու ամենաբարդ սուբյեկտիվ փորձառությունները կազմում են արվեստի գործերի իրական բովանդակությունը: Արվեստը իրականության արտացոլումն է, արտացոլում, որը քիչ թե շատ օբյեկտիվորեն և

ամբողջությամբ վերարտադրում է հենց իրականության էությունը, բովանդակությունը, որակներն ու հատկությունները:

Արվեստի գործառույթներ

Մանկավարժության և հոգեբանության օտարերկրյա (Օ. Դեկրոլի) և հայրենական (Լ.Ս. Վիգոտսկի) ներկայացուցիչները մատնանշեցին արվեստի հնարավորությունները երեխաների մտավոր գործընթացները շտկելու գործում: Արվեստը դաստիարակության կարևոր միջոց է, որը ազդում է երեխայի բարոյականության, ինչպես նաև նրա մտածողության, երևակայության, հույզերի և զգացմունքների ձևավորման վրա: Երեխաների կողմից արվեստի ընկալման գործընթացը բարդ է մտավոր գործունեությունորը համատեղում է ճանաչողական և զգացմունքային պահերը: Գեղարվեստական գործունեությունը նպաստում է երեխաների զգայական զարգացմանը, գույները, ձևերը, հնչյունները տարբերելու ունակությանը և տալիս է արվեստի տարբեր տեսակների լեզվի ըմբռնում: Հատկապես արժեքավոր է արվեստի դրական ազդեցությունը զարգացման խնդիրներ ունեցող երեխաների վրա: Նույնիսկ Լ.Ս. Վիգոտսկին իր հետազոտության մեջ բացահայտեց գեղարվեստական գործունեության հատուկ դերը ոչ միայն մտավոր գործառույթների զարգացման, այլև ստեղծագործական դրսևորումների ակտիվացման գործում: Երեխաները տեսակներարվեստը զարգացման խնդիրներ ունեցող երեխաների մոտ: Արվեստը զարգացնում է անհատականությունը, ընդլայնում է ընդհանուր և գեղարվեստական հորիզոնները, գիտակցում է երեխաների ճանաչողական հետաքրքրությունները: Արվեստը թույլ է տալիս երեխային զգալ աշխարհն իր ողջ հարստությամբ և բազմազանությամբ, և գեղարվեստական գործունեության միջոցով սովորել, թե ինչպես փոխակերպել այն: Հենց դրանում են պարունակվում արվեստի ուղղիչ հնարավորությունները, քանի որ այն մի կողմից երեխայի նոր դրական փորձի աղբյուր է, ծնում է ստեղծագործական կարիքներ, դրանք արվեստի այս կամ այն ձևով բավարարելու ուղիներ, իսկ մյուս կողմից՝ սոցիալական և մանկավարժական իրագործման միջոց: արվեստի գործառույթ: Խոսելով արվեստի մանկավարժական հնարավորությունների մասին՝ չի կարելի չնկատել ևս մեկ կարևոր կողմ՝ արվեստի հոգեթերապևտիկ ազդեցությունը երեխայի վրա: Ազդելով հուզական ոլորտի վրա՝ արվեստը միաժամանակ կատարում է հաղորդակցական, կարգավորող, կատարսիստական ֆունկցիաներ: Երեխայի, նրա հասակակիցների և ուսուցիչների համատեղ մասնակցությունը ստեղծագործության գործընթացին արվեստի

գործերը նույնպես է իր սոցիալական փորձը, սովորեցնում է համարժեք փոխազդեցություն և հաղորդակցություն համատեղ գործունեության մեջ, ապահովում է հաղորդակցական ոլորտի խախտումների շտկում: Երեխայի վրա արվեստի ազդեցության հոգեուղղիչ ազդեցությունն արտահայտվում է նաև կուտակված բացասական փորձից «նաքրվելու» և արտաքին աշխարհի հետ նոր հարաբերությունների ուղի մտնելու ազդեցությամբ: Բացահայտելով կատարսիսի հոգեբանական մեխանիզմը իր «Արվեստի հոգեբանություն» աշխատության մեջ L.U. Վիգոտսկին նշել է. «Արվեստը միշտ կրում է մի բան, որը հաղթահարում է սովորական զգացումը: Ցավն ու հուզմունքը, երբ առաջանում են արվեստի պատճառով, կրում են ավելին, քան սովորական ցավն ու հուզմունքը: Արվեստում զգացմունքների վերամշակումը կայանում է նրանում, որ դրանք վերածվեն իրենց հակառակի, այսինքն. դրական հույզեր, որոնք արվեստն իր մեջ կրում է»:

Արվեստը երեխային տալիս է գործնականում անսահմանափակ հնարավորություններ ինքնակատարելագործման և ինքնազարգացման համար ինչպես ատելծագործության, այնպես էլ իր արտադրանքի մեջ: Ժամանակակից հատուկ հոգեբանությունը և մանկավարժությունը հիմնականում կենտրոնացած են օգտագործման վրա ուղղիչ աշխատանքարվեստի տարբեր տեսակներ՝ որպես երեխայի ներդաշնակ անհատականություն դաստիարակելու, նրա մշակութային զարգացման կարևոր միջոց: Գեղարվեստական կրթության կրթական գործառույթը կյանքի կարևոր ներքին ասպեկտների դրսևորումն է, մասնավորապես, սոցիալապես կարևոր և բնորոշ մարդկային փորձառությունների, գաղափարների, զգացմունքների և այլնի միջոցով՝ հանուն պետության զարգացման: Ազգային հոգևոր կյանքի վերածնունդի հետ մեկտեղ արվեստագետների կոչը դեպի ուկրաինական ժողովրդական երգը, որը ներկայացնում է ուկրաինական գեղեցիկ, զգվելի, բարձր, ցածր, ողբերգական, կատակերգական, հերոսական, հայրենի արվեստի, հոգևոր արժեքների նկատմամբ հարգանքը նպաստում է. ազգային ինքնության զարթոնքը. կրթական ազդեցության մեծ ուժն այն է, որ այն առավել նուրբ, թափանցող և վառ արտահայտում է մարդու զգացմունքները, նրա վերաբերմունքը, դինամիկան, զարգացումը: Արվեստի գործը մարդու վրա բարերար ազդեցություն է թողնում միայն այն դեպքում, երբ նա կարողանում է համարժեք ընկալել այն, տիրապետում է գեղարվեստական ընկալման հմտություններին և զարգացած զգացմունքներին գեղագիտական արձագանքի որոշակի մակարդակի: Այսինքն՝ դպրոցում արվեստի դասերին գեղարվեստական մակարդակում արվեստի գործի ընկալման համար անհատին անհրաժեշտ է հասնել գեղագիտական փորձի սկզբունքորեն ավելի բարձր մակարդակի: Արվեստն ունակ է արտահայտել ոչ միայն տրամադրությունները, այլև

մարդու մտքերը, կյանքի մասին տրամաբանելը, աշխարհին վերաբերմունքը: Զգացմունքային բովանդակության ճանաչումը, սեփական հուզական «ես»-ի արտահայտումը արվեստի ընկալման մեջ հատկապես արդյունավետ է դարձնում էնոցիոնալ-փոխաբերական ասոցիատիվ բարդությունների դաստիարակչական ազդեցությունը: Գեղարվեստական կրթության դաստիարակչական գործառույթը նախ և առաջ ենթադրում է մարդու հուզական աշխարհը մարմնավորելու ունակության ձևավորում: Արվեստի ազդեցության արտասովոր ուժը հնարավորություն է ստեղծում օգտագործել այն մարդկանց վրա ազդելու համար՝ արթնացնելով համապատասխան զգացմունքներն ու տրամադրությունները: Բայց արվեստի հուզական հարստությունը չի բացառում նրա հարուստ ճանաչողական հնարավորությունները: Ժամանակակից դպրոցի արվեստի ուսուցիչը մանրակրկիտ գիտի ոչ միայն գիտելիքների ավանդական պաշարը, այլև ուկրահնական ազգային արվեստի ստեղծագործությունների խորը գիտելիքները և ստեղծագործաբար օգտագործում է ձեռք բերված հմտություններն ու կարողությունները գործնականում, ինչը կօգնի ուկրահնական ժողովրդական սովորելուն: Երգեր, հարգանք հայրենի արվեստի նկատմամբ, դրանք կապելով դպրոցում ուսումնական գործընթացի հետ: Ուսուցիչը պետք է մշտապես փոխկապակցի մանկավարժական մտադրությունները ուսանողների ճանաչողական և ստեղծագործական կարողությունների հետ: Ի վերջո, այն, ինչ նրանք ընկալեցին, չըմբռնեցին, չլսեցին ու չյուրացրին, ոչինչ չի ավելացնում երեխաների ստեղծագործական զարգացմանը և չի մոտեցնում նրանց արվեստին: Դպրոցականների հետ արվեստի բոլոր ձևերը պետք է նպաստեն նրանց հոգևոր զարգացմանը, աշխարհի իմացությանը, աշխարհայացքի ձևավորմանը, բարոյականության դաստիարակությանը: Ուսուցչի ստեղծագործական նախաձեռնությունը, նրա գիտելիքներն ու փորձը պետք է ուղղված լինեն այս խնդրի լուծմանը: Գեղարվեստական գործունեության տարբեր տեսակներում (երգ, շարժում, ունկնդրում, տարրական կատարողական գործունեություն, նկարչություն) զարգացումը բխում է վերարտադրողական գործողություններից մինչև ձեռք բերված գիտելիքներն ու հմտությունները ինքնուրույն վերարտադրման փորձեր՝ դրսևորելով ստեղծագործական նախաձեռնություն: Երեխաների գեղարվեստական կարողությունների ձևավորումը տեղի է ունենում նրանց ակտիվ գեղարվեստական և ստեղծագործական գործունեության մեջ ներգրավելով՝ հենվելով ազգային և համաաշխարհային արվեստի վրա. գեղարվեստական երևակայության զարգացումը, դասի տարբեր գեղարվեստական և բովանդակալից և հուզական գործողությունների կազմակերպումը և դրա հիմնական տեսակների մեկ համալիրի համակցումը, ակտիվացնում է շարժիչ հմտությունները, երեխաների հուզական ոլորտը, օգնում է

ազատել ֆանտազիայի և ստեղծագործական էներգիան, գեղարվեստական ու ստեղծագործական ինքնահաստատում ու ինքնահաստատում:

Ձարգացման հիմնական խնդիրներից է երեխային գեղագիտական գործունեության ներգրավելը, գեղարվեստական կարողությունների զարգացումը, ստեղծագործական գործունեության մեջ գեղագիտական գաղափարների անձնական մարմնավորման ուղիների ուսուցումը, որը ներառում է երաժշտական զգայական գրագիտության ձևավորում: Արվեստի տարբեր տեսակների համալիր օգտագործման գաղափարը աստիճանաբար մարմնավորվեց տարրական երաժշտական կրթության գեղագիտական դաստիարակության համակարգում՝ որպես գեղեցկության ոլորտը տարածելու անհրաժեշտության գիտակցում, գեղեցկության զգացում առաջացնող գրգռիչները ամրապնդելու համար: Արվեստի տարբեր տեսակների ազդեցության տակ առաջացող ներկայացումների համալիրը ձևավորում է սինթետիկ գեղարվեստական պատկեր և ակտիվ զգայական դրսևորումների անհրաժեշտություն: Ուստի դպրոցականների գործունեությունը, եթե հիմնված է արվեստի տարբեր տեսակների վրա՝ երեխաներին հասանելի յուրահատուկ ձևերով, դառնում է գեղարվեստական: Երեխան լի է գեղագիտական փորձառություններով՝ մարմնավորելու, դրանք արտացոլելու սեփական գեղարվեստական գործունեության մեջ, նա չի գտնում համապատասխան հմտությունները, հետևաբար գործում է մատչելի ձևով՝ ժեստեր, օնոմատոպեա, գույներ, շարժումներ և այլն: Հետևաբար, գեղարվեստական կրթության զարգացման գործառույթի առաջատար սկզբունքը երեխաների զգայական կրթության ակտիվացումն է: Երեխաների գեղարվեստական զարգացման մեջ զգալի տարբերություններ կան՝ կախված անհատական հատկանիշներից: Բայց երեխաների մոտ աշխատանքի ընթացքում նկատելի են դառնում ստեղծագործական ունակությունների դրսևորումները. ծայնային-լսողական համակարգումը, լսողական սենսացիաները տարբերվում են, որոշում են երաժշտության բնույթը, նրա հուզական բովանդակությունը և բնածին դիտարկման շնորհիվ լսում են երաժշտական լեզվի առանձին մանրամասներ: Գեղարվեստական կրթության զարգացման գործառույթն է զարգացնել ստեղծագործական գործունեությունը ձեռք բերված տեսական գիտելիքների և լսողական տեղեկատվության վրա հիմնված ստեղծագործական խնդիրների լուծման, վերլուծության և վերափմաստավորմանը համապատասխան հասկացությունների, գեղարվեստական երևույթների, երաժշտական ստեղծագործությունների և այլնի ավելի վաղ յուրացման հատուկ առաջադրանքին համապատասխան: Առաջադրանքների ստեղծագործական կատարումը երեխայի մտքում առաջացնում է իմաստների, պատկերների, հուզական վիճակների բազմաձայնություն: Այսինքն՝

ճանաչողության գործընթացը նոր իմաստ է ստանում, անհրաժեշտություն է առաջանում ստեղծելու և նոր տեղեկություններ, ուժեղացնում է դպրոցականների տարրական երաժշտական կրթության զարգացման գործառույթները: Ստեղծագործական առաջադրանքը իրավիճակում դնելն ավարտվում է ստեղծագործական արտադրանքի ստեղծմամբ: Որովհետև որքան լավ գիտես արվեստը, այնքան մեծ է նրա հետ հաղորդակցվելու անհրաժեշտությունը: Ստեղծագործական գործունեության ընթացքում ոչ միայն մտավոր, այլև զգացմունքային ոլորտ-Դպրոցականները զարգանում են երաժշտական ունակություններ, ուսանողները ձեռք են բերում այնպիսի անհատականության գծեր, ինչպիսիք են արտահայտչականությունը, ինքնատիպությունը, գեղարվեստական տարրերը համակցելու հնարամտությունը, ստեղծագործական գաղափարների իրականացման ուղիները կյանքի կոչելու ունակությունը: Գեղարվեստական կրթության գործառույթի էությունը երեխաների ուշադրությունը շրջապատող իրականության գեղեցկության վրա հրավիրելն է, նրանց գեղագիտական վերաբերմունքը մարդու և հայրենի հողի բնության նկատմամբ, այսինքն՝ ստիպել նրանց զարմանալ և սովորել: Արվեստը ամենակարևոր դերն է երեխայի զգացմունքների և տրամադրության ուղղորդման գործում, քանի որ արվեստն է, որ կազմում է մարդու բնական կարիքը: Երեխաները արվեստի միջոցով կերտում են մարդու արժեքային գիտակցությունը, այն պատկերային պրիզմայով տեսնելու կարողությունը, աշխարհի գեղագիտական նշանակության զգացումը, գեղագիտական ճաշակի ձևավորումը: Արվեստի պարապմունքները օբյեկտիվ պայմաններ են ստեղծում գեղարվեստական ընկալման, գեղարվեստական կարողությունների զարգացման համար: Համակարգված ուսուննասիրությունների ազդեցությամբ ուսանողների մոտ ձևավորվում է արվեստի գեղագիտական ճաշակ, աշխարհում արժեքային կողմնորոշումներ, արվեստի գործեր լսելու և հասկանալու կարողություն, նրանց բնավորության պատկերացում, կառուցվածք, արտահայտիչ միջոցներ, բարձրանում է հուզական զգայունության մակարդակը: Հոգևոր գեղագիտական հաճույքը սեփական գործունեությունը զգալու գործընթացից բարձրացնում է անհատականությունը իրականությունից, թույլ է տալիս ընկալել: Գեղարվեստական և գեղագիտական ընկալման գործընթացում սովորական մարդկային զգացմունքները (ուրախություն, վիշտ, հրձվանք, վրդովմունք և այլն) ձեռք են բերում հատուկ գեղագիտական բնույթ, նրանց փորձառությունները միշտ կապված են գեղագիտական հաճույքի զգացման հետ, որն ունակ է ստեղծելու գեղարվեստական պատկերներ: արժեքավոր են ինքնին: Առանց գեղագիտական հաճույքի, արվեստը կկորցնի իր իմաստը, քանի որ զգայական ոլորտը գեղարվեստական ընկալման հիմքն

է, դրա զարգացման անհրաժեշտությունը կա: Բ.Տեպլովը կարծում էր, որ «գեղարվեստական կրթությունը միշտ ներառում է ընկալելու ունակության կրթությունը», ավելին, «արվեստի գեղարվեստական լիարժեք ընկալումը «հմտություն է, որը պետք է սովորել»: Բայց արվեստը ընկալելու և այն ճանաչելու կարողությունը բնությունից տրված չէ մարդուն, այն ձևավորվում և զարգանում է երկարաժամկետ համակարգային կրթության գործընթացում: Վիգոտսկին ընդգծել է, որ արվեստի ընկալման համար անհրաժեշտ է «ստեղծագործորեն հաղթահարել սեփական անձնային զգացումը, գտնել դրա կատարուհի, և միայն այդ դեպքում արվեստի էֆեկտն ամբողջությամբ կդրսևորվի»: Ա.Մելիք-Փաշաևը կարծում է, որ գեղարվեստական ընկալումը արվեստի գործը որպես յուրահատուկ գաղափարական և զգացմունքային բովանդակության տեսողական պատկեր ընկալելու կարողություն է: Ըստ Բ. Յուսովի, «արվեստի ստեղծագործությունների ընկալումն ու վերլուծությունը համատեղում են կարեկցելու ունակությունը, այսինքն՝ հուզական արձագանքը, արվեստի մասին որոշակի գիտելիքների և պատկերացումների առկայությունը, ստեղծագործության ձևը հասկանալու կարողությունը. գնահատականներն ու գեղարվեստական դատողությունները փոխանցել իրականության երևույթների և արվեստի այլ տեսակների ընկալմանը»: Մարդու գեղագիտական վերաբերմունքը իրականությանը և արվեստին միայն ընկալման գործընթաց չէ, դա մարդու առանձնահատուկ վիճակ է՝ էմոցիոնալ գեղագիտական փորձառություններ: Շրջակա միջավայրի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունք ունենալ նշանակում է ունենալ հիրավի գեղեցիկից հաճույք ստանալու զարգացած կարողություն, գեղեցկությունն ընկալելու և ստեղծելու զարգացած կարիք, որը երեխաներին տալիս է հոգեբանական հանգստություն գեղարվեստական ուսուցման գործընթացում: Դպրոցում արվեստի դասերից գեղագիտական հաճույք ստանալը ձևավորում է ուսանողների սոցիալական և ստեղծագործական գործունեությունը, ուղղակիորեն ազդում է սոցիալական գիտակցության բոլոր ձևերի վրա: Արվեստի հեղոնիստական էֆեկտի նկատմամբ հոգալը պայման է, որը բխում է գեղարվեստական դաստիարակության բուն էությունից՝ կատարողական գործունեության միջոցով: Ի վերջո, արվեստի հետ «կենդանի» շփումը երեխաների համար գեղագիտական հաճույք ստանալու օբյեկտիվ հնարավորություններ է ստեղծում: Գեղարվեստական դաստիարակության հեղոնիստական ֆունկցիայի իրականացման նախապայման պետք է լինի այնպիսի ստեղծագործությունների ընտրությունը, որոնք երեխաների մոտ հուզական արձագանք են առաջացնում: Հոգեբանական ծանրաբեռնվածությունը վերացնելու պահանջը հաշվի առնելով նաև որոշում է այնպիսի հատկանիշ, ինչպիսին է կատարողականի մատչելիությունը:

Արվեստի նյութ ընտրելիս պետք է հրաժարվել ուսանողների համար դժվար, տեխնիկապես անտանելի գործերից: Արվեստի ստեղծագործության հասանելիությունը ուսանողների կատարողական կարողություններին պետք է դառնա գեղարվեստական և մանկավարժական ազդեցության արդյունավետության երաշխիք, երեխաների հոգեբանական հանգստություն գեղարվեստական կրթության գործընթացում: Արվեստի ուսուցչի ինքնարտահայտումն իրականացվում է հիմնականում ամենօրյա գործողություններով՝ անհատական գեղագիտական վարքագծի ձևավորման, գեղագիտական մշակույթը զարգացնելու նպատակաուղղված աշխատանքով, հուզական հարստացումով, գեղեցկության որոնումներով, էսթետիկ զգացմունքներով և կատարելագործելով հոգևոր անձը: Այսպիսով, որոշվել են գեղարվեստական կրթության գործառույթները հասարակության զարգացման ժամանակակից պայմաններում, որոնք անհրաժեշտ են դարձնում դրա արդիականացումը: Դաստիարակչական գործառույթը ենթադրում է հիմքեր դնել անհատի ոգեղենության, նրա ազգային ինքնագիտակցության, գեղագիտական մշակույթի ձևավորման համար. **Ճանաչողական** - խրախուսում է երեխաներին ձեռք բերել գեղարվեստական գիտելիքներ, ակտիվացնելով աշխարհը և դրանում իրենց ճանաչելու ցանկությունը գեղարվեստական պատկերների պրիզմայով. **զարգացում** - երեխաների գեղարվեստական կարողությունների զարգացմանը, նրանց զգայական ոլորտին, արվեստում ստեղծագործական ինքնարտահայտման հակվածությանը մեծ ուշադրություն. **հեղոնիստական** - խրախուսել երեխաներին ստանալ գեղագիտական հաճույք գեղարվեստական ինտալացիաներից. **հաղորդակցական** - դպրոցականների շրջանում մարդկային համերաշխության հիմքերի ձևավորում, տարբեր ժողովուրդների գեղարվեստական մշակույթի նկատմամբ հանդուրժողական վերաբերմունք:

Եզրակացություն

Այսպիսով, դպրոցում իրականացնելով գեղարվեստական դաստիարակության դաստիարակչական գործառույթը՝ մենք կկարողանանք միանգամից լուծել մի շարք խնդիրներ՝ ավանդույթ, ոգեղենություն, ազգային գիտակցություն և այլն: Անկեղծ քնարականությունը, մտերմությունը, ինքնաբերությունը, արվեստի հուզական ազդեցության հսկայական հնարավորությունները ձեռք են բերում բացառիկ նշանակությունը ժամանակակից պայմաններում: Դիտարկումները հիմք են տալիս գնահատելու արվեստը որպես արդյունավետ կրթական գործիք, որն օգնում է ազատել մարդկանց հնարավորությունները նրա գործունեության բոլոր ոլորտներում: Հետևաբար, միանգամայն բնական է, որ հասունացել է արվեստի կրթական և դաստիարակչական գործառույթի իրականացման նոր ուղիների, մանկավարժական գործընթացի պայմաններում դրա կիրառման նորարարական մեթոդների յուրացման անհրաժեշտությունը, գեղարվեստական կրթության մի շարք առաջնահերթ խնդիրներ է դրել: Հոգևորը էական դեր է խաղում կրթական գործընթացում՝ ազդելով անհատի ներաշխարհի, նրա էրուդիցիայի, ինտելեկտուալ կարիքների և զգացմունքների հուզական-փոխաբերական աշխարհի վրա: Այս առումով գեղարվեստական կրթությունը պետք է դառնա ոչ միայն պատրաստման միջոց, այլ նաև անհատականության հոգևոր ձևավորման կարևորագույն գործիք: Որպես հոգևոր մշակույթի ձև՝ գեղարվեստական կրթությունն ունի դաստիարակչական նպատակ, որը որոշվում է մարդու կյանքի գեղագիտականացման, նրանում գեղագիտական ակտիվացման ակտիվացման մեջ:

Գրականության ցանկ

1 Հարությունյան Յու. Ի. Արվեստի պատմության մեթոդաբանական խնդիրները ժամանակակից մարդասիրական կրթության համատեքստում // Տր. SPbGUKI. 2013. հատոր 200, էջ 176:

2 Ավելի մանրամասն տե՛ս՝ Նույն տեղում: S. 174-185.

3 Լեոնարդո դա Վինչի. գիրք. Ֆլորենցիայի նկարիչ և քանդակագործ վարպետ Լեոնարդո դա Վինչիի նկարի վրա / per., ed. մուտք Արվեստ. Ա. Հյուբեր. M. : Ogiz: Izogiz, 1934. S. 64.

4 Ավելի մանրամասն տե՛ս՝ Յ. Ի. Հարությունյան. 1812 թվականի Հայրենական պատերազմը Արվեստների ակադեմիայի ծրագրերում և գեղանկարչության մեջ պատմական հայեցակարգի հիմնախնդիրները // Վեստն. SPbGUKI. 2013. Թիվ 1 (14). S. 90-98; Նրա. Մրցույթներ, մրցանակներ և մրցանակներ Արվեստի ակադեմիայի դասավանդման պրակտիկայում // Նույն տեղում: 2014. Թիվ 1 (18). S. 138-143.

5 Ավելի մանրամասն տե՛ս՝ Her. Մեջբերումներ և անալոգիաներ. անցյալի և ներկայի արվեստում ազդեցությունների ուսումնասիրության որոշ ասպեկտներ // Vestn. SPbGUKI. 2011. No 2. S. 127-134; Նրա. Ճարտարապետական գրաֆիկա. ընդունման և մեկնաբանման խնդիրներ // Գիտ. տր. : Հարց. մշակույթի տեսություն: 2014. Թողարկում. 31, հոկտ.-դեկտ. S. 157-194.

6 Ավելի մանրամասն տե՛ս՝ Her. Բարձրագույն դասարանների ուսանողների համար տարածաշրջանային առարկայական օլիմպիադայի անցկացման հաշվետվություն ուսումնական հաստատություններ Սանկտ Պետերբուրգ 2013 արվեստի պատմության մեջ // Տարածաշրջանային առարկայական օլիմպիադաների նյութերի ժողովածու Սանկտ Պետերբուրգի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների համար. SPb. : Tekhnolit, 2013. S. 57-70; Նրա. Տեղից 2014 թվականին Սանկտ Պետերբուրգի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների տարածաշրջանային առարկայական

օլիմպիադայի անցկացման վերաբերյալ արվեստի պատմության մեջ // Սանկտ Պետերբուրգի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների տարածաշրջանային առարկայական օլիմպիադաների նյութերի ժողովածու. SPb .: Tekhnolit, 2014.S. 36-45; Նրա. Արվեստի պատմություն 2015 թվականին Սանկտ Պետերբուրգի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների տարածաշրջանային առարկայական օլիմպիադայի անցկացման մասին հաշվետվություն. // Տարածաշրջանային առարկայական օլիմպիադաների նյութերի ժողովածու Սանկտ Պետերբուրգի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողների համար. SPb .: Tekhnolit, 2015.S. 37-43.

7 Բենջամին Վ. Արվեստի գործ իր տեխնիկական վերարտադրելիության դարաշրջանում. սիրելի. ակնարկ / առաջաբան, կազմ., թարգմ. և նշում. Ս. Ա. Romashko; խմբ. Յու.Ա.Ջդորովով. Մ .: Միջին, 1996. S. 15-65.

8 Ավելի մանրամասն տե՛ս՝ Յ. Ի. Հարությունյան Ոճի ընդունման մեթոդաբանական առանձնահատկությունները ճարտարապետական գրաֆիկայի ֆենոմենի համատեքստում // Տր. SPbGUKI. 2015.հատոր 209, էջ 5-18: